

Ustvarjalni potencial slovensko-italijanskega jezikovnega stika v slovenskem medijskem diskurzu v Italiji

Andreja Kalc

Izveleček

V poglavju predstavim potencialno metodo za analizo ustvarjalnih leksemskih, torej kolo-kacijskih postopkov, ki nastajajo v okviru zamejskih medijskih besedil, predvsem Primorskega dnevnika. Gradivo je bilo zbrano na podlagi stilske korpusne analize neoznačenega vzorčnega korpusa Primorskega dnevnika in specializiranega korpusa kolumn istega časnika. Oblikovan je bil seznam najzanimivejših ustvarjalnih slogovnih postopkov in na podlagi njihove analize je bilo gradivo tudi interpretirano. Interpretacija je slonela na stilski analizi jezikovnega gradiva v poročevalstvu, in sicer na stilističnih konceptih poročevalske aktualizacije oz. aktualizmov oz. inovacij formulaičnih jezikovnih nizov.

Ključne besede: ustvarjalni jezikovni postopki, slovenščina kot manjšinski jezik, slovenščina v Italiji, korpusni pristop, Primorski dnevnik

1 *Sprachkritik* in slovenščina v Italiji

Slovenščina v Italiji je zaradi jezikovnega stika z italijanščino velikokrat tarča jezikovne kritike (objektivne in ideološke; Große, 2018) stroke ter specializiranih uporabnikov in uporabnic slovenščine (Brezigar, 2022: 68). Jezik za pripadnike in pripadnice skupnosti po eni strani pomeni močan vzvod izraza pripadnosti,

identifikacije in ponosa, po drugi pa prav ta stik botruje pojavom »jezikovne dvomljivosti« ali celo občutkom nesamozavesti pri sporazumevanju v slovenščini. Potreba po oblikovanju utemeljenih in podkrepljenih samopotrjevalnih in pozitivnih skupnostnih narativov manjšine je velika – ti so seveda kontinuirani, vendar včasih utrjeni na priložnostnih mitih in skupnostnih prepričanjih o zgodovinski samoniklosti in sodobni samobitnosti v razmerju do kulture matične države. Tovrstne kulturne vzorce lahko zaznamo na ravni mnenj oz. izjav posameznih pripadnikov ali pripadnic skupnosti (glej npr. Grgič, 2017a: 55). Srečamo jih tudi v teoretski samorefleksiji pripadnikov slovenske skupnosti in uporabi proti domnevni »čiščenju« zamejščine z jezikovnosvetovalnimi postopki, ki služijo njenemu načrtnemu približevanju standardni slovenščini in unifikaciji terminoloških rab v javnosti (Verč, 2016: 193, 194; Sternad, 2024)¹.

Motivacijske, vendar strokovno utemeljene prakse in dejavnosti za rabo in sploh kreativno rabo slovenščine so morda pomanjkljive, če ni že samo ukvarjanje z njimi sporno, ker potencialno pomeni nagovarjanje k jezikovnemu separatizmu. Neugodni vplivi pojavov jezikovnega stikanja na javno slovenščino v Italiji so bili predmet številnih komparativnih in sociolingvističnih raziskav v preteklih desetletjih² – zmanjševanje negativnih posledic pa je vključeno tudi v sistematično jezikovno načrtovanje in različne akcijske načrte ter ukrepe sistemske skrbi za javno slovenščino v Italiji (Brezigar in drugi, 2021), kar promovirajo prav manjšinske organizacije in pristojna deželna služba. Prav tako so bili natančno opisani in velikokrat jezikoslovno obravnavani posamezni pojavi jezikovnega stikanja (Grgič, 2017b). Toda stik z večinskim jezikom predvsem v besedilnih žanrih, ki od avtorjev zahtevajo ustvarjalnejše semantične oz. sintagmatske pristope, je potencialno lahko tudi podlaga za kreativne leksikalne postopke v okviru kulturno pomenljivih pojmov, na podlagi katerih se oblikujejo jezikovni vzorci, ki nato postanejo sredstva za kulturno prenašanje pomenov (Kenny, 2014: 31).

2 Metodološki okvir in ustvarjalni postopki v poročevalstvu

Jezikovnosvetovalna podpora SLORI-jeve Delovne skupine za slovenski jezik osrednjemu tiskanemu mediju slovenske narodne skupnosti v Italiji, Primorskemu dnevniku, omogoča izvajalcem (avtorici in drugim članicam ter članom

1 »Če bomo iz jezika brisali besede biro, anagrafski urad in možnost razbivanja škatel, boste brisali Slovenca v jeziku.« (po Sternad, 2024)

2 Glej npr. raziskave ali strokovne prispevke Majde Kaučič Baša (2004), Diomire Fabjan Bajc (1994), jezikovno kotičkarstvo Lelje Rehar Sancin v Primorskem dnevniku, Matejke Grgič (2017b), Martine Ožbot (2009) idr.

skupine) večleten in poglobljen vpogled v posebnosti in zanimivosti poročevalske zvrsti v tem kontekstu. Storitve jezikovne podpore brez prekinitve izvajamo od leta 2019 in predvideva klasično ročno lektoriranje besedil, zbiranje jezikovnega gradiva, pripravo korpusa na njegovi podlagi (STIKit v izgradnji, Grgič in drugi, 2023), dokument s smernicami uredniške jezikovne politike, redno jezikovno svetovanje v obliki skupine na družbenem omrežju ter sistematično zbiranje tega gradiva, ki ga trenutno postavljamo na splet v obliki jezikovne svetovalnice (izključno za novinarje in uredništvo), redne tedenske jezikovne koticke v rubriki Jezikovna pošta, iz katerih tudi nastaja spletna jezikovna svetovalnica, ter občasne jezikovne delavnice. Vse našeto pa seveda izvira iz podobnih storitev, ki so jih v preteklosti izvajali različni jezikoslovci in jezikoslovke za omenjeni časnik in tudi druge medije.

Intenzivni strokovni stik z besedili Primorskega dnevnika in nabor zgledov negativnih posledic tega stika, predvsem pa redno lektoriranje nekaterih novinarskih zvrsti, med katerimi pretežno ni običajnih vesti in novic, saj se z njimi tudi jezikovno ukvarjajo uredniki, so pa večinoma recenzije, intervjuji in kolumne, je potrdil siceršnje intuitivno predpostavko, da nosi t. i. zamejska slovenščina kot regionalna različica tudi nezanemarljiv stilistični potencial. Potencialno zaradi stika z romanskim medijskim diskurzom prenaša v slovenski medijski diskurz, ki ga je načeloma najmanj do leta 1991 zaznamoval germanski model (Červ, 2009), drznejše slogovne postopke z gostejšo in lokalno obarvano poročevalsko metaforiko in retoriko (npr. za slovenščino manj običajne parenteze), številnejšimi publicističnimi aktualizmi³ in svojskimi avtomatizmi⁴ (po Korošec, 1998). Poudarimo, da gre za domneve in na podlagi opazovanja pri izvajanju jezikovnih storitev porojene strokovne predpostavke. Zaradi pomanjkljive ali celo neobstoječe infrastrukture ustreznih virov za slovenščino v Italiji jo je namreč kot regionalno različico trenutno nemogoče objektivno opisati v razmerju do standardne slovenščine (Grgič in drugi, 2023). Poleg navedene predpostavke je predmet te vzorčne raziskave zaznamovala dostopnost besedilnega gradiva⁵ in avto-

3 Publicistični stilemi (torej v okviru strukturalistične konceptualizacije zaznamovana jezikovna sredstva), sloneči na teoriji deavtomatizacije Mukačovskega oz. potujitve kot literarnega postopka pri Šklovskem.

4 V slovenski teoriji funkcijske zvrstnosti bolje poznani kot publicizmi (Dular po Korošec, 1991), po vsej verjetnosti tudi zato, ker gre za kvalifikator v normativnih priročnikih (SSKJ in Pravopis 2001), ki ga je do nedavnega predvsem lektorska in uredniška skupnost interpretirala kot vrednostno, ne pa funkcijsko oznako.

5 Od uprave založnika Primorskega dnevnika (Družbe za založniške pobude d.o.o. / Promozione attività editoriale s.r.l.) in uredništva smo pridobili dovoljenje za uporabo 30 kolumen pri

matično označenega korpusa dveh letnikov Primorskega dnevnika (Popič in drugi, 2023).

2.1 *Intencionalna ustvarjalnost v jeziku*

Za ta pregled smo se osredotočili predvsem na analizo stilističnega postopka aktualizacije oz. v anglosaški stilistiki »foregroundinga«. Kot rečeno, se aktualizacija v novinarskem kontekstu nanaša na namerno izpostavljanje ali poudarjanje določenih jezikovnih elementov ali besedilnih prvin, ki izstopajo iz običajnega jezikovnega vzorca ali pričakovanega sloga besedila. To se lahko doseže z uporabo nenavadnih oz. šibkejših kolokacij, z novotvorbami, metaforami, slikovitimi primerjavami, retoričnimi vprašanji in drugimi postopki, ki prispevajo k večji pozornosti, zanimanju ali čustvenemu odzivu bralcev in bralk. Aktualizme bi lahko po Korošcu šteli k posebnim poročevalskim, časopisnim stilemom. Opredele jih na naslednji način:

Aktualizacija v poročevalstvu, pravzaprav pa tudi v širši publicistiki, ni zgolj formalni govorniški okrasek (čeprav, kot bo pokazano tudi nadalje, je tudi to). Pomeni predvsem odmik od neposredne označbe predmeta govora, tako da z njo tvorec dejansko posega v spoznano in na novo poimenovano resničnost, s tem pa je aktualizacija sredstvo, s katerim tvorec išče pot k naslovniku, navezuje stik z njegovim izkustvenim svetom, da bi sprožil njegovo razumsko in čustveno dejavnost. (Korošec, 1998: 17)

Kot bomo pozneje pokazali s korpusno analizo enopojavnic, smo v analiziranem korpusu besedil Primorskega dnevnika naleteli na redke primere aktualizacije v nevtralnih poročevalskih žanrih, zgoščenost slogovnih posebnosti pa smo lahko identificirali predvsem v t. i. interpretativnih žanrih, kot je kolumna.

Tomo Korošec je aktualizme postavil nasproti poročevalskim avtomatizmom, poznanim tudi kot *publicizmi*. Tudi ti bi v okviru slovenskega medijskega diskurza v Italiji v prihodnje zahtevali posebno pozornost, saj se zaradi posebnosti stika z italijanskim medijskim diskurzom oblikujejo po svoje, celo vzporedno z osrednjeslovenskimi avtomatizmi. Potrebna bi bila npr. natančnejša korpusno podprta analiza nekaterih vztrajnih kalkov, ki so postali poročevalski avtomatizmi, kot je denimo *poseči na konferenci* ali *poseg na konferenci* (iz it. »intervenire« oz. »intervento«) namesto *nastopiti* ali *nagovoriti*.

raziskavi, od katerih je bilo lektoriranih le nekaj, pri lekturi pa smo izrazito pozorni, da v slog posegamo parcialno in minimalno, torej uspešne aktualizme kvečjemu popravimo pravopisno.

Opisani postopki so še toliko značilnejši za italijanski tip strategij vzbujanja pozornosti in neposrednega ali posrednega nagovarjanja bralcev in bralk. Poleg izrabe znotrajjezikovnih zmožnosti pa je zamejskim novinarjem in novinarkam na voljo še neizmeren potencial živega stika z večinskim jezikom in nenehnega prenašanja (hotenega in nezavednega) posebne italijanske dejanskosti v slovenščino in slovenski »kolektivni kognitivni prostor«, s čimer ga nedvomno tudi oblikujejo.⁶

Zaradi opomenjevalne oddaljenosti osrednjeslovenskega prostora od italijanske dejanskosti tudi posebna »zamejska« sredstva aktualizacije naslovnike včasih izključujejo, saj je stopnja razumljivosti tako upovedanih konceptov majhna ali nična. V takih primerih smo jih prisiljeni označiti kot napake oz. bodo »romali v higienični koš« neželenih oz. motečih pojavov jezikovnega stikanja. Za ilustracijo si oglejmo nekaj primerov neposrečeno kalkiranih bibličnih in antičnih frazemov.

Vzemimo primer iz nekega vprašanja jezikovne svetovalnice v okviru koticov Primorskega dnevnika z naslovom *Jezikovna pošta*. Gre za ustaljen italijanski frazem »volo pindarico«, pri katerem gre za idiom, ki je tudi po virih sodeč v italijanščini izredno razširjen, v slovenščini pa se ni nikoli uveljavil. Leksem *let* namreč v slovenščini nima prenesenega pomena, kot ga ima v italijanščini, kjer se uporablja za označitev retoričnega hitrega prehoda brez izrecne logične povezave, preskok od ene teme k drugi ali za označitev drznega odmika od glavne teme. Podobnega izraza, s katerim bi lahko prevedli podobne premike, tudi sicer nimamo, lahko pa bi uporabili nevtralna leksema zastranitev ali odmik: *Med razlago stališča sem si privoščila zastranitev/odmik, zaradi česar se opravičujem*. Prav tako je v zasilnem prevodu (npr. »narediti pindarični let«) napačno tvorjen pridevnik iz imena antičnega avtorja Pindarja in ga v slovenskih virih ne bomo našli.

Jezikovni uporabniki imajo občutek, da bi lahko s tovrstnimi prenosi iz italijanščine ali katerega drugega jezika povečali ustvarjalni potencial slovenskih besedil. To bi držalo samo načeloma in bi morali biti pri vsakem podobnem primeru

6 Tako je npr. pred leti izraz *mazaška akcija*, ki se v zamejskem prostoru uporablja za označevanje vandalskih dejanj uničevanja slovenskih spomenikov in napisov, prešel v rabo tudi v osrednjeslovenskih medijih, čeprav je strokovno oz. terminološko njegova raba manj priporočljiva. Glej zadetke na informacijskem portalu RTV Slovenija, torej MMC TV, kjer jih ni veliko, vendar jih srečamo v nevtralnih in tudi »nezamejskih« kontekstih. Za utemeljitev glej jezikovni kotic v Primorskem dnevniku (11. 7. 2020) z naslovom *Kaj resnično pomeni mazaštvo?* ter spremljajočo polemiko v pismih bralcev v naslednjih mesecih (<https://www.primorski.eu/ne-prezrite/kaj-resnicno-pomeni-mazastvo-MB553934>).

izredno previdni, saj ga osrednjeslovenski bralci in bralke brez ustrezne kontekstualizacije po vsej verjetnosti sploh ne bi razumeli. Podoben primer težavnega prenosa je v naslednji povedi iz neke monografije: *Eden izmed intervjuvancev je označil apologijo prejšnjega sistema in nostalgijo po njem kot »pobeljeno grobnico«*. Čeprav je morda novozavezna aluzija za nekatere jasna in neposredna (v it. »il sepolcro imbiancato«), tu nimamo opraviti z idiomom oz. bibličnim frazemom, zato bodo imeli naslovniki ali naslovnice težave z razumevanjem. Naša namera po povečanju ustvarjalnega naboja sporočila pa ne bo obrodila sadov, čeprav tudi v slovenskem standardnem prevodu Svetega pisma beremo, da so pismouki in farizeji »podobni pobeljenim grobovom, ki se na zunaj zdijo lepi, znotraj pa so polni mrtvaških kosti in vsakršne nečistosti« (Mt 23,27).

Sodobne raziskave jezikovne ustvarjalnosti (Kenny, 2014; Vintar, 2014) namreč poudarjajo, da je prvi pogoj za uspešnost in učinkovitost jezikovnih inovacij in izvirnosti dobro obvladovanje t. i. formulaičnih jezikovnih nizov (Dobrovoljc, 2018): »[C]reativity in language use means more than just combining words and meaning-units in a syntax affecting way. In fact, the proper use of formulaic language is one of the conditions for linguistic creativity which is a discourse level rather than just a sentence level phenomenon.« (Kecskes, 2017)

2.2 Kvantitativno-kvalitativna metoda

Raziskavo smo v prvi fazi izvedli na podlagi vzorčne korpusne analize, da bi zajeli čim večji obseg dostopnega gradiva v danem trenutku. Postopkovno smo se naslonili na metode prevodoslovnih kvantitativno-kvalitativnih raziskav ustvarjalnih postopkov (Kenny, 2014; Vintar, 2014), ki so se sicer ukvarjale z leposlovnimi besedili, vendar so bile primerne in izvedljive na našem gradivu. Izhajali smo iz predpostavke, da so poročevalski aktualizmi korpusno izsledljivi kot značilni leksemski elementi, torej kot kolokacijska jedra z najnižjo frekvenco konkordanc. Zato smo z iskalnim nizom pridobili besedni seznam (Wordlist) enopojavnic (*hapax legomena*), ki smo ga izvozili iz orodja Sketch Engine. Nato je sledila preprosta slogovno-semantična analiza.

3 Zbiranje, analiza in interpretacija jezikovnega gradiva

Korpusna analiza je temeljila na avtomatično označenem korpusu Primorskega dnevnika, in sicer zgrajenega iz dveh letnikov dnevnika.⁷ Ob sorazmerno

⁷ Gre za vse številke iz let 2020 in 2021. Korpus je bil zgrajen za drugo vzorčno raziskavo, in sicer Procesi jezikovnega separatizma pri čezmejnih jezikovnih manjšinah: prevzemanje,

skromnem obsegu korpusa po sodobnih kriterijih rezultati raziskave zadoščajo zgolj preliminarnemu preverjanju ustreznosti metode in ustreznosti hipoteze.

Postavili smo torej hipotezo, da je najširša definicija ustvarjalne rabe jezikovnih sredstev netipičnost, neznačilnost teh sredstev v okviru regionalne različice slovenščine, hkrati pa morajo ti pojavi še ohranjati zadostno stopnjo informativnosti oz. razumljivosti za naslovnike in naslovnice.

Pri prvih nekaj poskusih je bilo izluščenih 4.092.529 enopojavnic, saj iskalnega kriterija nismo omejili z besednimi vrstami, temveč smo izvedli preprosto iskanje po lemah z najmanjšo frekvenco – za iskanje bigramov in trigramov je namreč v orodju Sketch Engine najnižja frekvenca (1) onemogočena, ker je orodje metodološko osredotočeno na sledenje najpogostejšim in s tem najbolj tipičnim pojavom. Takoj se je pokazalo, da smo s tem zajeli številne za slogovno analizo neuporabne prvine, kot so bile hiperpovezave, citatne prvine iz številnih jezikov, ne samo iz italijanščine (zaradi križank, oglasov in radiotelevizijskega programa), veliko je bilo zatipkov ali napak zaradi oblikovanja in slabih delitev zlepljenih leksemov.

V drugi fazi smo iskalni niz zaradi zmanjšanja obsega gradiva omejili na samostalnike in izvzeli lastna imena. Iz orodja Sketch Engine smo izvozili seznam enopojavnic, ki je vseboval 28.594 pojavnice,⁸ iz katerih smo z avtomatiziranimi postopki izločili motnje ter pridobili prečiščen seznam, ki pa je bil za ročno analizo še zmeraj preobsežen. Zato smo v Excelovi tabeli naključno izbrali tisoč enopojavnic.⁹ Tudi ta seznam je vseboval še veliko motenj, predvsem zatipkanih besed. Tako smo ročno izluščili 211 enopojavnic, ki so ustrezale kriteriju za analizo. Po metodi Dorothy Kenny smo iz tega seznama odstranili vso terminologijo, saj je zaradi njene temeljne sporočanje funkcije, torej enoznačnosti in natančne prekrivnosti z denotatom, manj primerna in manj pogosta pri postopkih leksikalnega stiliziranja. Iz tega seznama smo nato izluščili 37 enopojavnic (priloga), ki zadoščajo kriterijem za natančnejšo ročno

prilaganje in prevajanje covidne terminologije med Slovenci in Slovenkami v Italiji. Korpus zajema 618 številčk dnevnika, ki skupaj zajemajo 22.958.558 pojavnice oz. 17.812.352 besed, ki skupaj tvorijo 848.547 povedi, same pojavnice pa zasedajo 1361 oblikoskladenjskih oznak. (Popič in drugi, 2023).

8 Podatki za ukaz korpusne analize:

method name: struct_wordlist

corpus: user/popicd/primorski

subcorpus: -

concordance size: 4092529

query: Query:[lempos=""([a-z].*)-s""&lempos!=""^[[:alpha:]].*""]

9 Postopek prečiščevanja je izvedla SLORI-jeva raziskovalka Alenka Verša.

analizo kreativnega potenciala, torej so ti samostalniki kolokacijska jedra (po Kenny), ki v neposrednem sobesedilu lahko oblikujejo svojske avtomatizme, ker načeloma kršijo ustaljenost t. i. formulaičnih jezikovnih nizov (Dobrovoljc, 2018), so novotvorbe ali so še kako drugače zaznamovani.

Pri analizi prvotnih 211 potencialnih kolokacijskih jeder in nato tudi prečiščene 37 smo prišli tudi do naslednjih ugotovitev:

- I. Izluščena latinska poimenovanja v tem seznamu proti pričakovanju niso bila znak vpliva leksikalnih postopkov pogostejše rabe citatnih izrazov iz tujih jezikov, temveč latinskih poimenovanj favne in flore (*Equus africanus asinus*) ter poslopij in objektov (zapor *Regina coeli*).
- II. Zaznali smo posebno produktivnost pripon, s katerimi tvorijo pojmovne samostalnike, ki so posledica jezikovnega stika, denimo *-ost* in predvsem *-stvo/-štvo* ter tudi *-izem*: *sestrstvo*, *zastopstvo*, *mazaštvo*, *pribežništvo*, *postavljalštvo*, *humanističnost*, *odličnost*, *sredinskost*, *kulturnost*, *konspiracionizem*, *virtuozizem*. To beremo kot signal, da bi bilo v prihodnje smotrno komparativno utemeljiti vpliv italijanskega modela poročevalske stilistike na povišano stopnjo pojmovnih samostalnikov, ki so na leksemski ravni paronimi ali vsaj delni paronimi,¹⁰ na besedilni pa imajo hipotetično lahko inovativno retorično funkcijo.
- III. Posebej produktivna je semantična skupina prehranske in lokalne kulturne leksike (priloga, zgledi 7, 11, 16, 30, 33, 36, 37), kar sicer ne zadošča ne kriteriju aktualizacije ne kriteriju stilske inovativnosti, se pa kaže kot pomemben leksikalni odraz kulturne plasti in močan označevalec regionalnosti, čemur smo na tem mestu na sledi. Nedvomno gre za izrazje, ki sodi v t. i. slovenski kolektivni slovar. Glej npr. dragoceni seznam lokalnih vinskih sort, leksem *frejle* in *plenir*. Komentirati moramo tudi pojavnico *doganjeri* (priloga, 15), ki je po baročni »literarnosti« sodeč in značilnem slogu domnevno iz kolumne kulturnega istrskega avtorja Milana Rakovca.
- IV. Dejanskih neologizmov smo zaznali malo, kar je pričakovano glede na stanje korpusa, njegov manjši obseg in prilagoditev vzorca gradiva zaradi omejitve obsega. Izpostavimo lahko npr. *mancinizem* in *bahač* (ki sicer ne ustreza povsem kriteriju novotvorbe), vendar lahko z njima potrdimo ustreznost hipoteze, ki bi jo lahko dokazali z obsežnejšo kvantitativno raziskavo v prihodnje. Pri *mancinizmu* gre za novotvorbo po produktivnem modelu *urbanizem*, *trumpizem* ipd., le da na športnem področju, nanašajočo se na znamenitega trenerja.

10 Denimo *odličnost* iz italijanskega pojma »eccellenza«, *virtuozizem* pa je sicer neposrečen prevod iz italijanskega leksema, saj slovenščina seveda pozna *virtuoznost*.

Nadleksikalna raven stilizacije je izrazitejša kot iz raziskave enopojavnic izhajajoča leksikalna. To trdimo na podlagi ročne analize 30 kolumn Primorskega dnevnika, ki smo jih pridobili z dovoljenjem uredništva, vendar te analize tu ne moremo natančneje interpretirati. Navedimo zgolj daljši navedek iz naključne kolumne, iz katerega je razvidno, da je avtorjeva perspektiva, upovedovalni zanos izredno avtorsko obarvan, za slovensko kolumnistiko pa so figure, kot so »človek s pištolo je mrtev človek« ali »ošabna političarka z maturo«, »po dučejevsko tetovirano« ipd., nekoliko pretirane:

»V špageti vesternih velja, da ko človek s pištolo sreča človeka s puško, je človek s pištolo mrtev človek. Kaj pa, ko ošabna političarka z maturo sreča žensko z dvema univerzitetnima diplomama in vrhunsko menedžersko kariero, ki jo je imela v pol ducata držav sveta? Ključ zmage Alessandre Todde na sardinskih deželnih volitvah ni le v tem, sta pa ošabnost in nekultura desnice igrali vlogo. Njen pravi tekmeč ni bil dejanski kandidat Paolo Truzzu oziroma z vzdevkom Trux, kar ima po dučejevsko tetovirano tudi na notranji strani bicepsa, in to veliko pove o človeku. Dejanska tekmica Toddejeve je bila Giorgia Meloni, ki je prihrumela na otok, ga dala prelepiti z lastnimi jumbo plakati, misleč, da bo zlahka zmagala. Doživela je boleč poraz, najhujši v poldrugem letu na čelu vlade.«¹¹

V prihodnje bo tako potrebna podrobnejša leksikalna analiza enopojavnic na večjem gradivu v povezavi z natančnejšo besedilno analizo sloga in retoričnih figur.

4 Zaključek

Raziskava kaže, da slovenski jezik v Italiji kljub vplivom italijanščine ohranja edinstven ustvarjalni potencial, ki se izraža v inovativnih jezikovnih strukturah in izrazih, specifičnih za manjšinsko okolje. Analiza besedil Primorskega dnevnika razkriva, da so ti elementi pomembni za kulturno identifikacijo in vključevanje zamejske skupnosti v slovenski jezikovni prostor, hkrati pa podpirajo bogato dediščino slovenščine na tem območju. Raziskava prav tako poudarja pomen prilagojene jezikovne podpore in jezikovnega svetovanja v medijih, ki lahko pomagata ohranjati slovenski jezik v javnosti ter omogočata strokovno in jezikovno avtonomno komunikacijo v manjšinski skupnosti. Kljub zapletenosti jezikovnega stikanja se izkazuje potencial za vzpostavitev bolj sistematične podpore jezikovnemu načrtovanju, ki bi omogočalo nadaljnje raziskovanje in razvijanje slovenskega medijskega jezika v Italiji.

11 Kolumna je bila objavljena leta 2024, avtorja pa na tem mestu ne bomo izpostavljali.

Priloga

Integralni besedni seznam enopojavnic in besedilnega konteksta po ročnem prečiščenju 1000 naključnih konkordanc iz integralnega seznama.

1	pribežništvo	Gre za vzporedni begunski zgodbi, ki prikazujeta tragiko pribežništva.
2	kulturnost	... se mi je nekaj odprlo: Trst ni multikulturno, je le večjezično mesto, kulturnost je vse nekaj drugega.
3	lopovščina	Med samo vožnjo in na postankih, med čakanjem na nov konvoj in kratkimi ogledi krajev okrog proge se izluščijo prebliski iz preteklosti in zaskrbljenosti za prihodnost, ljubezenske iskre, zastrti značaji in nedolžne lopovščine, kapojevske preteklosti, pretiravanja s hrano po nepopisnem gladu in nezaželene nosečnosti.
4	pajdašica	Človek, ki se drži črke zakona kot pijanec plota, pa Kontrabant in njegova pajdašica, ki veselo prehajata mejo, švercata drogo, karkoli ... V predstavi se dogaja vse sorte drugih resnih problemov, okrog je vse narobe, veliko bolj narobe, ampak birokrati se zapičijo v črko zakona in to je tisto, kar je treba rešiti.
5	slikarček	„Kamorkoli sem šel, sem prišel z oznako, da sem pač slikarček. “Tako se je Klavdij Palčić, ko smo ga avgusta lani obiskali na njegovem domu na Trsteniku, spominjal začetka svoje ustvarjalne poti, na katero je stopil kot otrok.
6	mancinizem	NOGOMET - Analiza trenerja Daria Frandoliča o pravkar končanem evropskem prvenstvu in zmagi Italije Roberto Mancini je genialec in vizionar Izbral je prvenstveno take igralce, ki znajo upravljati žogo in ne trepetajo, ko gredo v dvoboje v igri 1:1 – To svojo mentaliteto mora vcepiti v italijanski institucionalni športni svet Profesorja in nogometnega trenerja Daria Frandoliča, doma iz Doberdoba, smo vprašali, ali lahko za Primorski dnevnik analizira nastop Italije na pravkar končanem evropskem prvenstvu in katere so bistvene novosti, ki jih prinaša „mancinizem“
7	amatriciansko	Kot nam je zaupal chef Capanelli, so osnova za tradicionalno amatriciansko omako prekajena slanina (guanciale), nariban sir pecorino romano, paradiznik, oljčno olje, sol in poper, skratka tisto, kar so imeli apeninski pastirji najpogosteje na voljo.
8	pihljaj	Taki so učenci glasbene šole, kot tudi delo njihovih prizadevnih profesorjev, ki ob pihljaju vsake koncertne, tekmovalne, študijske sapice ustvarjajo verižno reakcijo dobrega zgleda, ustvarjalnosti, umetniške izmenjave, spodbud.
9	barvnost	Živo in toplo utripajoča barvnost in trdnost oblik so njih odlika, kot sta to prijetna skopobarvnost in rahlost potez v do varljivih nadviznosti dodelanih in pesniško občutenih risbah kraške zemlje Avrelija Lukežiča.
10	laufanjem	Med „laufanjem „ sem si polnil baterije in bistril duha.
11	merikana	Šmarnico ponekod poznajo tudi z imenom katanja pa tudi (a) merikana.
12	kupido	Na nesmiselnem kroženju po opustelem mestu le na cestah neverjetna množica pločevine, ki drvi na zelenem valu in ji ni mar, če ji bo na glavo zgrmel kakšen avsto-ogrski kupido ali secesijski balkon, poškodovan v potresu.

13	postavljaštvo	Amerika pluje na Pacifik in podira mostove z državami, kjer je njen vojaški cinizem doslej najbolj razsajal, Evropa pa, njen pokorni sluga, igra vlogo usmiljenega samarijana, morda iz demografske onemoglosti, morda v zameno za potrebni ameriški vojaški ščit, morda za kapljo libijske nafte, za dovoljenje puhlega političnega postavljaštva .
14	humanističnost	„Vsaka klasifikacija je a priori nepopolna, posilstvo tehnike, stroja, številke nad življenjem in človekom,“ meni tržaški slovenist, literarni zgodovinar in prevajalec, ki sicer ne zanika koristi digitalnih klasifikacij nasploh – zlasti Cobissove ne –, vendar zagovarja „njihovo humanističnost, prvenstvo človeka in njegovega zornega kota nad binarno, izključevalno logiko računalniške (nes)pameti: et-et torej namesto aut-aut!“
15	doganjeri	Ako nas covid i konfinjeri, doganjeri puštu priko Dragonje ... A najprej Kaštijun (Castion): to je osrednje istrsko in puljsko odlagališče odpadkov, sodobno in tehnološko dovršeno.
16	plenir	Nosile so ga v plenirju na glavi ali v vedru.
17	fotopromenada	Zbori so bili v teh dneh simbolično prisotni tudi v podobah fotopromenade na Jakopičevem sprehajališču v Tivoliju, ki je nastala na osnovi mednarodnega natečaja.
18	komunajzar	Razen istrskih in tržaških medijev imamo demokratični silenziostampa. </s><s> Nemara naši vodje v svoji skrbi za narod preprosto ne utegnejo reagirati na provincialne in periferne bolečine severnega Jadrana? </s><s> Ali pa je hud dvom v njih samih? </s><s> Kajti, vsi se strinjajo, da so Titovi komunajzarji največji zločinci v zgodovini totalitarizmov. </s><s> Po eni strani. </s><s> Hkrati pa morda ni najbolj modro podpreti Di Piazza et consortes, v imenu EU sprave, saj če to storimo, bi le-ti od EU utegnili zahtevati, da se izniči Pariz 1947 in da se vrne Rapallo 1920 ...
19	konspiracionizem	To nujno vodi tudi v postpolitiko, ki jo informacijska družba preko individualizirane spletne mikropropagande še krepi. </s><s> Demokracija, ki naj bi bila seštevek želja živih oseb, se tako izkazuje za fatomorgano. </s><s> Zgodbarjenju propagande se zoperstavljajo konspiracionizmi in teorije o zaroti elit, v katerih vedno številnejši nahajajo enostavno razlago nepreglednega in protislovnega sveta ...
20	kriljenje	Tako nekako kot našemu ministru za zunanje zadeve Alfanu, ki se je v svoji tekoči angleščini in s pripadajočim pojasnjevalnim kriljenju z rokami opravičeval ne vem več kateri evropski funkcionarki, češ da je zamudil, ker je njegovemu letalu nagajal veter (wind v Shakespearjevi angleščini, „uajnd“ v Alfanovi).
21	pridobitek	Pot do pridobitka naziva geisha je bila zelo dolga in težka.
22	tutu	Poljub na čelo malih baletk, ki so v tujih pricepetale k njej s šopom belih vrtnic in fotografiranje z učenci baletnih šol: tako je Carla Fracci odprla trinajsti mednarodni festival èStoria z voščilom vsem plesalcem, ki so se zbrali v dvorani Verdijevega gledališča v Gorici.
23	narodek	Morebiti je šlo za napoved, da ta narodek počasi izumira ...
24	uoča	Vsaka pustna šema nosi v sebi simbol: pepeljuharji, ki ljudi mažejo z nogavicami polnimi pepela, so simbol očiščenja, „uoča in mati“ ter pekljar so simbol starega, vsega kar se je nabralo v starem letu, fant in pupa pa so simbol novega in pomladi.

25	sorežiserka	Ob prisotnosti nagrajenca, italijanskega režiserja Maria Brente, ki ga je predstavila Mateja Zorn, in sorežiserke Karine de Villers, sta bila na ogled njegova dokumentarna filma Ulica Pietà in Delta Park.
26	podprodukt	Že dolgo velja pravilo, da so detektivski romani v prvi vrsti romani in ne literarni podprodukt.
27	virtuoizem	10 vaj za nove virtuoizme ; obe bosta na sporedu v soboto
28	samosvojost	Trebenska novinarka Eva Ciuk je številnim otrokom razkrila skrivnosti svetoivanskega kresa in jim prebrala ljudsko pravljico Praprotno seme, nato pa je malčkom pripovedovala še pravljico Kdo je pravi lev? avtorja Eda Vere, ki otrokom vliva pogum in samosvojost.
29	bratomor	Na ekranu se prepletata vzporednici: omahujoča podoba izčrpanega Rogle, ki se z največjo muko prebije do cilja, in rastoča furija presenetljivega Tadeja Pogačarja, ki mu pred Eifflovim stolpom izmakne rumeno majico ... Pa mi vrta po mislih, če je to bratomor ali dvojna zmaga, padec pod križem ali nepričakovani čudež v čudežu?
30	tržarka	Na prvem mestu je zabeležena rebula, ki ji sledijo gerganja (tržarka), muškateljka (muškat), cibiba, malvazija, černiš (vipavska garganja), belina, čedajec, ovčji rep, pinjela, laška, pikolit, skupaj 48 sort, od katerih poznajo nekatere tudi več podsort, ločenih po razpoznavnih posebnostih kot debela-drobna, zgodnja-poznejša, čedajec pa je bil rumen, zelen ali črn.
31	nevednež	Vemo, kdaj se je približno pojavila, nič pa še ni jasno, kdaj se bo ta nepovabljen gostja od nas poslovila. Ti, ki si cepljeni vedež, povej. Jaz, cepljeni nevednež, ne bi vedel.
32	bahač	Nekdaj delavski Milan in nekdanji buržoazni Inter, ki sta danes oba kitajska, sta se včeraj razšla s pirotehničnim 2:2. No, morda so se izenačenja najbolj veselili casciaviti (izvijaci), ki so se do remija proti bratrancem, t.i. bauscia (bahač), dokopali v 97. minuti. Sicer je bil včerajšnji milanski derbi z začetkom ob nenavadni uri kosila (12.30) prvi spot za marketinško plat nogometa, saj je navkljub številnim kritikam poskrbel za največji zaslužek od prodaje vstopnic v zgodovini (4,3 milijona) ...
33	krodegin	Naj mi Vesna Grilanc Guštin ne zameri, da sem nekoliko priredil naslov njene knjige o prehrabnih navadah tržaškega podeželja (Je več dnevou ku klobas), toda na prvo ocenjevanje jedi s krodigo (ali krodeginom , kakor komu ljubše), se je prijavilo ravno toliko gostiln in turističnih kmetij, da bi lahko s slikami krožnikov oblikovali zanimiv ilustriran koledar. Dvanajst. Izziv do zadnjega koščka kože je potekal v Dutovljah in je predstavljal nadgradnjo 2. dneva za krodigo.
34	gartroža	Cvetni listi so v vseh teh primerih prijeten dodatek, ki popestri videz in razkrije razlog vonja po roži gartroži.
35	kapanon	Tradicionalnega „kapanona“, na Krasu letos na veliko žalost vseh skupaj - ni.
36	ramonika	Z vstavki klasične glasbe in beneškimi „ramonikami“, pa nam je glasbena pravljica ponudila celovit pogled na to, kar predstavlja Glasbena matica za Benečijo: mladi glasbeniki danes namreč na tem območju ohranjajo zgodovino in korenine in omogočajo, da se „Krn in Matajur spet pogovarjata in da med njima prevladuje prijateljstvo“.
37	kanelon	Med ostalim ga priporoča tudi v temni pivski omaki s kaneloni iz artičokinih src: takšnega, z artičoko, naj bi rad jedel tudi beneški zapeljivec Giacomo Casanova, ki so mu morali kuharji zraven primakniti še obilo gomoljike, tartufa.

Bibliografija

- BREZIGAR B. (2022), *Jezik, okolje, pluralnost. Zakaj so slovenski mediji v Italiji »drugačni«*, v N. Roncelli (ur.), *Slovenski mediji v Italiji nekoč in danes. Referenti s simpozija na Slovenski matici 26. oktobra 2021*, Slovenska matica, Ljubljana, 68–70.
- BREZIGAR S., GRGIČ M., JAGODIC D. (2021), *Koncept deželne jezikovne politike za slovenščino: teoretska izhodišča, cilji, področja ukrepanja in institucionalni okvir*, v D. Jagodic (ur.), *Tretja deželna konferenca o varstvu slovenske jezikovne manjšine, Trst, 12. in 19. novembra 2021*, Regione autonoma Friuli Venezia Giulia, Consiglio regionale, Trst, 133–158.
- ČERV G. (2009), *Žanrski korpus novinarskih besedil*, v M. Stabej (ur.), *Infrastruktura slovenščine in slovenistike (1. natis)*, Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana, 89–95.
- DOBROVOLJC K. (2018), *Formulaičnost v slovenskem jeziku*, Slovensčina 2.0, 6, 2, 67–95.
- FABJAN BAJC D. (1994), *Lažni prijatelji: slovensko-italijanski slovar paronimov/I falsi amici: vocabolario italiano-sloveno dei paronimi*, Mladika, Trst/Trieste.
- GRGIČ M. (2017a), *Jezik: sistem, sredstvo in simbol. Identiteta in ideologija med Slovenci v Italiji*, SLORI-SLOVIK, Trst-Gorica.
- GRGIČ M. (2017b), *Centralni urad za slovenski jezik in mreža storitev na obravnavanem geografskem območju*, v A. Janežič, D. Jagodic (ur.), *Druga deželna konferenca o zaščiti slovenske jezikovne manjšine, Gorica, 24. novembra 2017, Trst, 25. novembra 2017*, Regione autonoma Friuli Venezia Giulia, Consiglio regionale, Trst, 29–44.
- GRGIČ M., POPIČ D. (2023), *Procesi jezikovnega separatizma pri čezmejnih jezikovnih manjšinah: prevzemanje, prilagajanje in prevajanje covidne terminologije med Slovenci in Slovenkami v Italiji*, *Annales, Series historia et sociologia*, 33, 151–166.
- GROŠE S. (2018), *Purismo e Sprachkritik nella prospettiva europea*, v E. Felder in drugi (ur.), *Manuale Online di Sprachkritik Europea. Volume 3: Purismo e Sprachkritik*, Heidelberg University Publishing, Heidelberg.
- KAUČIČ BAŠA M. (2004), *Obrnjanje slovenščine pri Slovencih na Tržaškem in Goriškem: nekaj elementov za tezo o vzrokih opuščanja manjšinskih jezikov*, Slovensčina v šoli, 9, 3, 12–29.
- KECSEKES I. (2016), *Deliberate Creativity and Formulaic Language Use*, v K. Allan, A. Capone, I. Kecsek (ur.), *Pragmemes and Theories of Language Use, Perspectives in Pragmatics, Philosophy & Psychology*, 9, Springer, Cham.
- KENNY D. (2014), *Lexis and Creativity in Translation. A Corpus Based Study*, Routledge, London-New York.
- KOROŠEC T. (1998), *Stilistika slovenskega poročevalstva*, Kmečki glas, Ljubljana.
- KOTNIK V. (2013), *Uvod v raziskovanje medijev in nacionalnih manjšin*, v V. Kotnik (ur.), *Mediji in nacionalne manjšine*, Univerza na Primorskem-Annales ZRS, Koper, 7–18.
- LOUW B. (1993), *Irony in the text or insincerity in the writer? The diagnostic potential of semantic prosodies*, v M. Baker, G. Francis, E. Tognini-Bonelli (ur.), *Text and Technology: In Honour of John Sinclair*, John Benjamins, Amsterdam, 157–176.
- OŽBOT M. (2009), *Nekaj kontrastivnih beležk o italijanščini in slovenščini in nekaj opažanj o jezikovni produkciji pri govorcih slovenščine v Italiji*, *Jezik in slovnstvo*, 54, 1, 25–47.
- POPIČ D., GRGIČ M. (2023), *Korpus lektoriranih slovenskih besedil z območja italijansko-slovenskega jezikovnega stikanja – STIKit: zasnova, gradnja in izzivi*, *Jezik in slovnstvo*, 68, 4, 75–87.

- STERNAD S. (2024), *Jezik pred izzivi in odločitvami*, Primorski dnevnik z dne 24. februar 2024 (<https://www.primorski.eu/trzaska/jezik-pred-izzivi-in-odlocitvami-NX1550960>).
- VERČ I. (2016), *La libertà di essere sloveni*, v I. Verč (ur.), *Verifiche. Preverjanja. Проверки. Vol. IV. Cultura, insegnamento e teatro. Cultura, poučevanje in gledališče. Культура, преподавание, театр*, ZTT = EST-EUT, Trieste/Trst, 193–204.
- VINTAR Š. (2014), *Ptičji pogled na leksikalno ustvarjalnost v slovenskih prevodih*, v Š. Vintar (ur.), *Slovenski prevodi skozi korpusno prizmo*, Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana, 166–178.

Povzetek

Slovenščina v Italiji je zaradi jezikovnega stika z italijanščino pogosto deležna objektivne, pa tudi ideološke jezikovne kritike. Z vprašanjem negativnih posledic vpliva italijanščine so se v preteklosti ukvarjale številne raziskave in temu okolju prilagojeni strokovni prispevki (denimo več desetletna praksa jezikovnega kotičkarstva v osrednjih tiskanih medijih in radijske oddaje). Znanstveni in strokovni prispevki pa se redkeje posvečajo morebitnemu kreativnemu potencialu slovensko-italijanskega jezikovnega stika. Naša hipoteza je bila, da so take okoliščine tudi ustvarjalno produktivne, kar je mogoče preveriti kvalitativno in tudi kvantitativno.

V poglavju najprej orišem pojem jezikovne ustvarjalnosti in vzroke za izbiro predmeta, torej nekaterih poročevalskih žanrov v osrednjem tiskanem mediju Slovencev in Slovenk v Italiji. Nato na podlagi kvantitativno-kvalitativne metode analize ustvarjalnih leksemskih, torej kolokacijskih postopkov, ki se oblikujejo v okviru t. i. interpretativnih žanrov Primorskega dnevnika, poskušam preveriti, ali so na leksemski in besedilni ravni ti postopki zaznavni in ali jih lahko argumentirano ovrednotimo kot take. Gradivo je bilo zbrano na podlagi stilske korpusne analize neoznačenega vzorčnega korpusa Primorskega dnevnika (*hapax legomena*). V interpretativnem delu sem analizirala in komentirala seznam najzanimivejših enopojavnic. Interpretacija je slonela na stilistični oceni jezikovnega gradiva v poročevalstvu, in sicer na konceptih poročevalskih aktualizmov.

S kvantitativno metodo je bila zaradi začasne narave zgradbe uporabljenega korpusa (sicer edinega razpoložljivega za slovenščino v Italiji) analiza manj uspešna oziroma so bili rezultati delno zadovoljivi. Zaradi obsežnosti gradiva (19532 izvoženih konkordanc) je bila namreč analiza omejena na samostalnike. Kvalitativna metoda je bila uspešnejša, in sicer je pokazala, da je inovativnost na leksemski ravni zaznavna, toda ob tej prvi analizi so postopki opaznejši

in učinkovitejši na besedilni ravni. V prihodnje bo torej smiselna tudi prilagojena kvantitativna analiza tovrstnih besedilnih postopkov, za katero pa je seveda pogoj ustrezno zgrajen korpus te regionalne različice slovenščine.

Abstract: Il potenziale creativo del contatto linguistico sloveno-italiano nel discorso mediatico sloveno in Italia

Lo sloveno in Italia è soggetto a fenomeni di contatto linguistico con l'italiano che spesso lo rendono bersaglio di critiche sul piano linguistico, in ragione di considerazioni oggettive ma anche ideologiche. Ad oggi, il tema delle ripercussioni derivanti dall'impatto dell'italiano è stato affrontato da un numero non indifferente di ricerche e contributi scientifici aventi per oggetto questa specifica realtà (il riferimento è all'ormai pluridecennale consuetudine delle rubriche linguistiche nei principali media cartacei e nelle trasmissioni radiofoniche). Più raro è che i vari articoli scientifici e specialistici si soffermino sull'eventuale potenziale creativo promosso dal contatto linguistico tra lo sloveno e l'italiano. L'ipotesi formulata è che simili circostanze siano produttive anche sotto il profilo creativo, un aspetto verificabile in termini sia qualitativi che quantitativi.

Nel presente capitolo si andrà innanzitutto a delineare il concetto di creatività linguistica esponendo altresì le ragioni che hanno portato a scegliere questo argomento, cui seguirà una panoramica di alcuni generi informativi che ricorrono nella testata di riferimento di sloveni e slovene in Italia. Facendo leva su due potenziali metodi di analisi dei processi di creazione linguistica (rispetto a lessemi e collocazioni) che vengono a formarsi nell'ambito dei cosiddetti generi d'opinione del *Primorski dnevnik*, si tenterà quindi di verificare se tali processi siano rilevabili a livello lessemico e testuale, e se si possa o meno valutarli come tali alla luce di opportune argomentazioni. Il materiale di riferimento è stato raccolto sulla scorta (1) della sistematica osservazione di articoli di commento, editoriali e rubriche svolta da qualche anno a questa parte nell'ambito dell'attività di consulenza linguistica del gruppo *SLORI* jezik, con una particolare enfasi sugli approcci autoriali più originali e degni di nota, nonché sulla scorta (2) di un'analisi stilistica corpus-based facente riferimento a un corpus campionario non annotato del *Primorski dnevnik* (hapax legomena) e a un corpus specialistico ad hoc estratto da editoriali e rubriche del *Primorski dnevnik*. Nella sezione dedicata all'interpretazione del materiale si è poi analizzato e commentato l'elenco dei processi di produzione lessicale

più interessanti. L'interpretazione fornita si è basata su una valutazione stilistica del materiale linguistico prodotto nell'ambito del lavoro di informazione giornalistica, con particolare riferimento alla neologia massmediatica ovvero all'innovazione rispetto alle sequenze formulaiche.

Procedendo con il metodo quantitativo, la natura provvisoria del corpus utilizzato (l'unico d'altronde disponibile per lo sloveno in Italia) ha reso l'analisi meno fruttuosa o comunque ha portato a risultati insoddisfacenti. Vista l'entità del materiale (19.532 concordanze esportate), l'analisi è stata infatti circoscritta ai sostantivi. L'analisi qualitativa si è rivelata più fruttuosa: in particolare, si è evidenziato che l'innovazione a livello lessemico è di per sé percepibile, benché a fronte di questa prima analisi i processi di creazione linguistica risultino più rilevabili ed efficaci a livello testuale. In futuro sarà opportuna un'analisi quantitativa ad hoc di simili dinamiche testuali, muovendo naturalmente da un corpus di questa varietà regionale della lingua slovena costruito secondo criteri di adeguatezza.

Summary: The creative potential of Slovene-Italian language contact in Slovene media discourse in Italy

Due to language contact with Italian, Slovene in Italy often receives objective as well as ideological language criticism. In the past, the question of the negative consequences of the influence of Italian was dealt with by quite a few studies and specialized articles adapted to this environment (several decades of practice of language cornering in the central print media and radio broadcasts). Academic and specialized papers are less often devoted to the possible creative potential of Slovene-Italian language contact. Our hypothesis was that such circumstances are also creatively productive, which can be verified qualitatively as well as quantitatively.

In this chapter, we first outline the concept of linguistic creativity and the reasons for choosing the subject, i.e. some reporting genres in the central print medium of Slovenes in Italy. Then, with the help of two potential methods of analysis of creative lexemes, i.e. collocation procedures, which are created within the so-called interpretive genres of the newspaper *Primorski dnevnik*, we try to verify whether these procedures are perceptible at the level of the lexeme and text and whether they can be evaluated as such. The material was collected on the basis of (1) several years of monitoring texts by commentators and columnists as part of the SLORIjezik working group's language consulting activity, highlighting

the most interesting of the authors' approaches, and (2) stylistic corpus analysis of the unmarked sample corpus of *Primorski dnevnik* (hapax legomena) and the specialized occasional corpus of columns of *Primorski dnevnik*. In the interpretive part of the chapter, we analyze and comment on the list of the most interesting lexical creative stylistics. The interpretation was based on the stylistic assessment of linguistic material in reporting, namely on the concepts of reporting actualisms or innovations of formulaic language series.

Because of the temporary nature of the structure of the corpus used (the only one available for Slovene in Italy), the analysis using the quantitative method was less successful and the results unsatisfactory. Due to the extensiveness of the material (19,532 exported concordances), we limited the analysis to nouns. The qualitative method was more successful, as we were able to show that innovation at the lexeme level is perceptible, but at this first analysis the procedures are more perceptible and successful at the text level. In the future, an adapted quantitative analysis of such textual processes will also make sense, for which, of course, a properly constructed corpus of this regional version of Slovene is a prerequisite.

O avtorici

Andreja Kalc je diplomirala iz slovenskega in ruskega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je pridobila tudi naziv magistricе znanosti, in sicer iz moderne ruske poezije. Ukvarjanje z uporabnimi vidiki različnih jezikovnih praks je spodbudilo tesnejše sodelovanje s SLORI-jevo Delovno skupino za slovenski jezik (od leta 2019).

Trenutno je doktorska študentka Univerze v Ljubljani na programu Humanistika in družboslovje, v okviru katerega raziskuje skladišne posebnosti slovenščine v Italiji. V obdobju 2023/2024 je v okviru programske skupine Razsežnosti slovenstva zaposlena na ZRS Koper. Poldrugo desetletje deluje kot književna prevajalka in lektorica, v preteklosti pa je poučevala slovenščino in ruščino kot tuja jezika. V študijskih letih 2018/2019 do 2022/2023 je delovala kot učiteljica slovenščine na Univerzi T. Ševčenka v Kijevu. Vrsto let je bila dejavna v upravnem odboru Lektorskega društva Slovenije, je redna članica Društva slovenskih literarnih prevajalcev. Prejela je fakultetno Prešernovo nagrado in nagrado Radojke Vrančič za mladega prevajalca, leta 2023 je bila nominirana za Sovretovo nagrado. Pripravila je nekaj strokovnih prispevkov s področja literarnega prevajanja in jezikovnega svetovanja.